

درس
نوشتار
۲۸

مستون آموزشی مرکز آموزش لکترونیکی

عرفان و دعا
در حج البیت

حسین رحیم زاده خراسانی

وزارت معارف و اوقاف و صنایع مستظرفه
دانشگاه قرآن و حدیث
مرکز آموزش لکترونیکی

سرشناسه : رحیم زاده خراسانی، حسین ۱۳۳۱-

عنوان فراروادی : نهج البلاغه، فارسی- عربی، برگزیده، شرح

Nahjol-Balaghah .Persian- Arabic. Selection. Commantries

عنوان ونام پدیدآور : عرفان و دها در نهج البلاغه / حسین رحیم زاده خراسانی

آبرای (وزارت علوم، تحقیقات و فناوری دانشگاه قرآن و حدیث، مرکز آموزش الکترونیکی.

مشخصات نشر : قم، موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث، سازمان چاپ و نشر، ۱۴۰۰.

مشخصات ظاهری : ۲۴۲ ص.

فروست : درس نوشتار ۸.

متون آموزشی مرکز آموزش الکترونیکی.

شابک : ۹۷۸-۶۲۲-۲۰۷-۱۶۲-۲

وضعیت فهرست نویسی : فیا

یادداشت : کتابنامه: ص [۲۳۹]-۲۴۲، همچنین به صورت زیرنویس.

موضوع : علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت-۴۰ ق. نهج البلاغه-- عرفان

موضوع : Ali ibn Abi-talib, Imam I. Nahjolbalaghah --Mysticism

موضوع : علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت-۴۰ ق.-- دیدگاه درباره عرفان

موضوع : Views on mysticism -- ۶۶۱-۶۰۰, Ali ibn Abi-talib, Imam I

موضوع : علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت-۴۰ ق.-- دیدگاه درباره دعا

موضوع : Views on prayer -- ۶۶۱-۶۰۰, Ali ibn Abi-talib, Imam I

موضوع : علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت-۴۰ ق. نهج البلاغه-- نقد و تفسیر

موضوع : Ali ibn Abi-talib, Imam I. Nahjol - Balaghah -- Criticism and interpretation

موضوع : علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت-۴۰ ق. نهج البلاغه-- دعا

موضوع : Ali ibn Abi-talib, Imam I. Nahjol - Balaghah --Prayer

شناسه افزوده : علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت-۴۰ ق. نهج البلاغه، برگزیده، شرح

شناسه افزوده : Ali ibn Abi-talib, Imam I. Nahjol - Balaghah

شناسه افزوده : دانشگاه قرآن و حدیث، مرکز آموزش الکترونیکی

شناسه افزوده : موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث، سازمان چاپ و نشر

رده بندی کنگره : BP۳۸/۸۹

رده بندی دیویی : ۲۹۷/۹۵۱

شماره کتابشناسی ملی : ۸۵۳۰۸۷۴

اطلاعات رکورد کتابشناسی : فیا

عرفان در نهج البلاغه

حسین رحیم زاده خراسانی

طراح جلد: حسن فرزنانگان

صفحه آرا: مهدی خوش رفتار اکرم

ناشر: مؤسسه انتشاراتی دارالحدیث • چاپ: اول / ۱۴۰۰ • چاپخانه: بوستان کتاب

شمارگان: ۵۰۰ • شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۰۷-۱۶۲-۲

محل پخش

دفتر مرکزی: قم، میدان شهدا، خیابان معلم، پلاک ۱۲۵ تلفن: ۰۲۵ ۳۷۷۴۰۵۲۳

فکس: ۰۲۵ ۳۷۷۴۰۵۷۱ / ص. پ ۴۴۶۸ / ۳۷۱۸۵

نمایشگاه دائمی علوم حدیث (قم، خیابان معلم) مجتمع ناشران، طبقه همکف پلاک ۲۹ تلفن: ۰۲۵ ۳۷۷۴۰۵۴۵

شهری، حرم حضرت عبدالعظیم حسنی (ع) صحن کاشانی تلفن: ۰۵۹۵۲۸۶۲

http://darolhadith.ir

کلیه حقوق چاپ و نشر برای ناشر محفوظ است.

۱۴۰۱۴۷۷۰۰۲۰۲۰

فهرست مطالب

مقدمه ۱۱

درس اول: کلیات علم عرفان

تعریف و فایده علم عرفان	۱۳
معنای لغوی	۱۳
معنای اصطلاحی	۱۴
انواع عرفان	۱۶
موضوع و مسائل خاص علم عرفان	۱۶
روش و شیوه علم عرفان	۱۷
هدف علم عرفان	۱۹
تمایز علم عرفان با فلسفه مشاء، فلسفه اشراق و علم کلام	۲۰

درس دوم: تمایز عرفان با اخلاق و زهد و تاریخ تکوین علم عرفان

تمایز عرفان با علم اخلاق	۲۳
تمایز عرفان با زهد و عبادت	۲۴
سیر تکوین و تحولات علم عرفان	۲۶
عرفان در قرن نخست هجری	۲۶
عرفان در قرن دوم هجری	۲۷
عرفان در قرن سوم هجری	۲۸
عرفان در قرن چهارم و پس از آن	۲۸
عرفان در قرن دهم و پس از آن	۳۰
رابطه عرفان با دیدگاه‌ها و مبانی عرفانی امام علی <small>علیه السلام</small>	۳۰

درس سوم: معرفت حق تعالی (۱) (ضرورت، فایده و مراتب معرفت حق تعالی)

ارزش و فایده معرفت حق تعالی	۳۶
-----------------------------	----

- ۴۰ راه‌ها و مراتب معرفت حق تعالی
- ۴۲ توضیح قیاس‌های مرکب

درس چهارم: معرفت حق تعالی (۲) (امکان معرفت حق تعالی)

- ۴۶ امکان معرفت حق تعالی
- ۴۹ امتداد و عمق معرفت حق تعالی
- ۵۱ راه‌های معرفت حق تعالی
- ۵۱ ۱. معرفت از طریق عقل
- ۵۳ ۲. معرفت از طریق فطرت
- ۵۴ ۳. معرفت آفاقی

درس پنجم: معرفت حق تعالی (۳) (معرفت از طریق اسماء و صفات الهی و کشف و شهود)

- ۵۹ معرفت از طریق اسماء و صفات الهی
- ۶۰ تقسیم بندی اسماء الهی
- ۶۱ فلسفه خلقت اسماء و صفات الهی
- ۶۴ حقیقت کشف و شهود
- ۶۵ مراتب شناخت شهودی

درس ششم: معرفت حق تعالی (۴) (امکان کشف و شهود، مراتب و راه‌های آن)

- ۶۸ امکان کشف و شهود حق تعالی
- ۷۰ معنای رؤیت قلب
- ۷۳ مراتب معرفت شهودی
- ۷۵ راه‌های معرفت شهودی

درس هفتم: معرفت حق تعالی (۵) (قیومیت و توحید حق تعالی و وحدت وجود)

- ۸۰ قیومیت حق تعالی
- ۸۳ توحید حق تعالی
- ۸۷ وحدت وجود یا وحدت شهود
- ۹۰ معانی مختلف وحدت وجود

درس هشتم: هستی‌شناسی (۱) (حقیقت، عوالم و موجودات هستی)

- ۹۳ حقیقت هستی

مقدمه

نهج البلاغه، جاویدان اثر سید رضی مشتمل بر گزیده‌ترین بیانات، نامه‌ها و کلمات بلیغ و رسا و حکیمانه امام به حق، مولی امی‌المومنین علی بن ابی طالب علیه السلام است. این حکمت نامه، دائرة المعارفی سترگ و نفیس از فرهنگ اسلامی، پس از قرآن کریم و احادیث نبوی است که چشمه ساری زلال از تجلیات برخاسته از علم و دانش سرشار و ذوق معصومانه انسانی جامع خصال نیکو و تربیت شده پیامبر خاتم صلوات الله علیه در تمام علوم و معارف الهی است. در یکتایی و بی‌همتایی علو مضامین و بلاغت و فرمانروایی بر بیان، نهج البلاغه را «فوق کلام خالق و دون کلام مخلوق» توصیف کرده‌اند.

در تنوع و فراگیری بر علوم و معارف، نهج البلاغه از جامعیت و کمال ممتازی برخوردار است. سیر در این کتاب نفیس ما را با دیدگاه امام علی علیه السلام درباره خدا، انسان، جهان و مبدأ و معاد و سیر انفسی و آفاقی پیش روی انسان کامل و سیر و سلوک از حضيض مُلک تا اعلای ملکوت و راه سعادت و شقاوت و صراط قویم قرب الهی واقف می‌سازد. انسان سالک الی الله در چالش با مقتضای عالم کون با اتصال و انس به نهج البلاغه که استنطاق از قرآن است، موانع رشد را بازمی‌شناسد و مکارم و سجایای روحی و اخلاقی و صفات پسندیده را که لازمه حیات طیبه است را می‌شناسد و راه برون‌رفت از ظلمت جهل و ستم به نفس و هستی را درمی‌یابد و بر آستان حکمت نظری و عملی که انسان را به لقاء الله متصل می‌سازد، فائق می‌شود و مُلک و ملکوت را از منظر آفتاب آسمان معرفت الهی به مشاهده می‌نشیند.

کتاب «عرفان و دعا در نهج البلاغه» با هدف تهیه درسی آموزشی برای دانشجویان دوره کارشناسی ارشد بنا بر درخواست دانشکده نهج البلاغه دانشگاه قرآن و حدیث، شرف

تدوین یافته است. صاحب این اثر مبتنی بر سرفصل‌های درس عرفان در دو ساحت نظری و عملی تلاش کرده است برای دو واحد درسی - البته به قدر بضاعت علمی نگارنده - در شانزده فصل بیانات و کلمات عرشی مولای متقیان امام علی علیه السلام را تنظیم، تبویب و به اختصار شرح دهد.

این درسنامه با مباحثی مقدماتی درباره کلیات علم عرفان و تمایز آن با علوم متقارن آغاز می‌شود و مبحث عرفان در نهج البلاغه را در زیرفصل‌های: معرفت بالله و فایده، ضرورت، مراتب، امکان و راه‌های وصول به معرفت دنبال می‌کند. آنگاه مبحث هستی‌شناسی را درباره: حقیقت و عوالم هستی طرح و پس از آن دومین سرفصل مهم عرفان یعنی:

انسان‌شناسی را در عناوین: موطن و منزل انسان، حقیقت دنیا به عنوان مسکن و موطن انسان و بالأخره مبحث انسان کامل و مقام و منزلت او را در عرفان نظری بحث می‌کند و پس از آن مباحث عرفان عملی در ضرورت، راه‌ها، مراحل و مراتب سیر و سلوک تبیین و مبحث عرفان را با طرح و بحث در مقامات عرفانی خاتمه می‌بخشد.

فصل آخر این درسنامه به مباحثی درباره دعا شامل: معنا و مفهوم و جایگاه، عناصر و اجزای تشکیل دهنده، أغراض و هدف و انواع دعا‌های سیاسی، اجتماعی، مناجات و ابتهاج و ناز و نیازهای وارده از امام علی علیه السلام اختصاص دارد.

در پایان ضمن حمد و سپاس خدای متعال که حقیر را توفیق نگارش این اثر بخشید، از دانشجویان و دانشوران گرامی که سطور این اثر را می‌خوانند، تقاضا دارم با کرامت بر تقصیر و قصور و ناتوانی حقیر نگریسته و با دلالت نقدهای عالمانه خود در ارتقای این اثر، مرکز دانشگاهی را حمایت نمایند.

هو الغفور الرحیم

حسین رحیم زاده خراسانی